

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” DIN CLUJ-NAPOCA

FACULTATEA DE TEOLOGIE REFORMATĂ

ȘCOALA DOCTORALĂ ECUMENE

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” DIN CLUJ-NAPOCA

FACULTATEA DE TEOLOGIE REFORMATĂ

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

TREZIRE ȘI MISIUNE ÎN PIETISMUL GERMAN

MOȘTENIREA ÎN BISERICA

ADVENTISTĂ DE ZIUA A ȘAPTEA

Conducător:

Prof. univ. dr. Molnár János

Doctorand:

Stinghe Ioan

CLUJ – NAPOCA

2018

CUPRINS

LISTA FIGURI.....	5
INTRODUCERE	6
1. TREZIRE ȘI MISIUNE – RĂDĂCINI BIBLICE.....	13
1.1. TREZIREA DIN TIMPUL ÎMPĂRATULUI ASA.....	17
1.2. TREZIREA DIN TIMPUL LUI ILIE	28
1.3. TREZIREA DIN TIMPUL LUI IOSIA	29
1.4. TREZIREA DIN TIMPUL LUI EZRA	35
1.5. TREZIREA DIN TIMPUL LUI IOAN BOTEZĂTORUL	40
1.6. TREZIREA DIN TIMPUL DOMNULUI ISUS HRISTOS.....	43
1.7. TREZIREA DIN ZIUA CINCIZECIMII.....	61
1.8. EFECTELE TREZIRII DIN ZIUA CINCIZECIMII	72
1.9. ASPECTE TERMINOLOGICE	75
1.10. CONDIȚIILE ȘI CARACTERISTICILE TREZIRILOR.....	79
1.11. DOCTRINELE TREZIRII	81
1.12. SCOPUL ȘI IMPLICAȚIILE TREZIRILOR.....	86
1.13. CONCEPTUL BIBLIC DESPRE MISIUNE	88
1.14. TERMINOLOGIA MISIUNII	89
1.15. RĂDĂCINILE BIBLICE ALE MISIUNII.....	92
1.16. CADRUL ȘI CERINȚELE MISIUNII	96
1.17. SCOPUL MISIUNII	97

1.18. DINAMICA ȘI IMPLICAȚIILE MISIUNII	99
1.19. CONCLUZII.....	101
2. CONCEPTUL DE TREZIRE ȘI MISIUNE AL DR. J. E. DWIN ORR.....	103
2.1. SCURTA PREZENTARE BIOGRAFICĂ.....	104
2.2. TERMINOLOGIA TREZIRII LA DR. J. EDWIN ORR	106
2.3. CARACTERISTICI ALE TREZIRII.....	109
2.4. CONDIȚII ALE TREZIRII	110
2.5. SEMNE DISTINCTIVE ALE TREZIRILOR	115
2.6. DOCTRINELE TREZIRILOR	118
2.7. RELAȚIA DINTRE TREZIRE ȘI MISIUNE	120
2.8. EFECTELE TREZIRII	123
2.9. CONCLUZII.....	126
3. TREZIRE ȘI MISIUNE ÎN PIETISMUL GERMAN.....	128
3.1. CONTEXT ȘI CONDIȚII PRELIMINARE	128
3.2. PIETISMUL GERMAN	143
3.3. VIAȚA CONTELUI NIKOLAUS LUDWING VON ZINZENDORF	146
3.4. TREZIREA ȘI PIETISMUL MORAVIAN: HERRNHUT	149
3.5. MISIUNEA ȘI PIETISMUL MORAVIAN	151
3.6. CONCLUZII.....	152
4. MOȘTENIREA ÎNRĂDĂCINATĂ ÎN COMUNITATEA DIN HERRNHUT..	154
4.1. CARACTERISTICI ALE PIETISMULUI MORAVIAN (Biblia, pocăința, diaconia, educația, misiunea, relația ecumenică , biserica, viața spirituală).....	154
4.2. MIȘCAREA METODISTĂ	159

4.3. ÎNTÂLNIREA DINTRE CONTELE N. LUDWING VON ZINZENDORF ȘI JOHN WESLEY MOȘTENIREA PIETISTĂ ÎN METHODISM.....	168
4.4. WILLIAM MILLER - MIȘCAREA ADVENTISTĂ.....	178
4.5. MOȘTENIREA METHODISTĂ ÎN ADVENTISM.....	187
4.6. CONCLUZII.....	196
5. URMELE PIETISMULUI MORAVIAN ÎN BISERICA ADVENTISTĂ DE ZIUA A ȘAPTEA DIN CONFERINȚA BANAT	198
5.1. DESCRIERE STUDIU EMPIRIC: URMELE PIETISMULUI MORAVIAN ÎN BISERICA ADVENTISTĂ DE ZIUA A ȘAPTEA DIN CONFERINȚA BANAT	198
5.2. PREZENTAREA REZULTATELOR STUDIULUI.....	202
5.3. CONCLUZII.....	222
6. SUMAR ȘI PERSPECTIVE FINALE.....	224
ANEXE	227
BIBLIOGRAFIE	258

**CUVINTE CHEIE: trezire, reformă, misiune, luteranism, pietism,
metodism, adventism, evanghelism, moravian.**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Studiul trezirilor religioase, deschide accesul către comorile ascunse ale mișcărilor de reînviore și exercită o influență puternică, ce oferă echilibru în creștinism și în societatea seculară, deoarece face vizibilă prezența lui Dumnezeu în viața oamenilor schimbați prin Evanghelie sub influența Duhului Sfânt. Problemele actuale ale Bisericii sunt deseori clarificate prin studierea trecutului, deoarece istoria descoperă informații despre rădăcinile prezentului în trecut după cum afirma și distinsul Winston Churchill: „*Cu cât veți ști să priviți departe în trecut, cu atât veți vedea mai departe în viitor*”.

Ipoteza tezei pornește de la premisa că o mare parte din caracteristicile pietismului german se regăsesc în adventismul de astăzi prin intermediul metodismului. Scopul cercetării, este de a descoperi răspunsul la întrebarea: Există o legătură între trezirea pietismului din Germania și adventismul de azi din zona de vest a României?

Cercetarea temei este importantă deoarece confirmă conceptul reformei deschise „*Ecclesia reformata semper reformanda*”, reafirmă conceptul redeșteptării și misiunii, relevând prin acestea conexiunea luteranism – pietism – metodism – adventism și moștenirea preluată în adventism din pietismul moravian.

Teza este o lucrare de cercetare explorativă din perspectivă teologică – istorică și empirică cu relevanță teologică, motivațională și practică, realizată dintr-o perspectivă creștină tradițional protestantă, având o structură formată din capitole analitico – descriptive și conclusive, completate de o cercetare empirică pe teren prezentată la sfârșitul lucrării. Prin prezentarea și analiza unor ”treziri” și reforme din Biblie în *primul capitol* fundamentăm cercetarea pe o bază biblică. După evidențierea caracteristicilor unor mișcări de redeșteptare și reformă din Biblie vom contura conceptele biblice ale redeșteptării, reformei și misiunii cu

scopul de a le folosi ca un reper în procesul de analiză comparativă a trezirii și misiunii pietismului german.

Cu scopul de a actualiza conceptul biblic, în *al doilea capitol* analizăm conceptul de trezire și misiune al istoricului James Edwin Orr, ce prezintă caracteristicile comune ale trezirii și misiunii, care vor fi evidențiate în capitolul patru, în care analizăm trezirea și misiunea din pietismului german pentru a reține elementele cu care vom construi rezolvarea cercetării. *Capitolul trei*, cuprinde analiza condițiilor apariției și dezvoltării pietismului german printr-o abordare analitică a contextului istoric și a trăsăturilor sale specifice, continuat cu pietismul moravian, cu trezirea și misiunea de la Herrnhut, pentru a contura unul din poli principalii ai cercetării. Următorul pol al cercetării este construit în *capitolul patru* din elementele ce formează moștenirea care va fi preluată de metodism, iar mai târziu de adventism; vom analiza apariția metodismului și a adventismului, iar apoi conexiunea pietism – metodism – adventism. Prezentarea studiului empiric de pe teren și rezultatele cercetării ce conduc la rezolvarea ipotezei sunt cuprinse în *capitolul cinci* prin evaluarea comparativă a rezultatelor sondajului făcut în mai multe comunități adventiste din zona de vest a țării numită Conferința Banat.¹ *Concluziile* cuprind o prezentare sistematizată a rezultatelor de pe parcursul cercetării, ce conduc la un sumar și perspective finale.

1. TREZIRE ȘI MISIUNE: RĂDĂCINI BIBLICE

Rădăcinile biblice ale trezirilor se regăsesc încă de la Creațiune, istoria omenirii fiind marcată de apostazii repetate, urmate de intervenția divină în viața oamenilor din vechime, în viața poporului Israel și în istoria omenirii. Începând cu timpul profeților, epoca Bisericii din pustie (Neemia 9,20), exodul din Egipt (Exod,14), intrarea în Canaan (Iosua 3), trezirea de pe muntele Carmel (1Regi 18), trezirea din timpul împăratului Iosia (2 Cronici 34-35), a cărturarului Ezra (Ezra 5-6), a lui Ioan Botezătorul (Luca 1,17-18) și a Domnului Isus Hristos (Luca 1,20;5, Ioan,4; Luca, 5), iar apoi Cincizecimea, Duhul Sfânt a împlinit planul divin.

Trezirea în Vechiul Testament este prezentă în contextul împlinirii condițiilor Legământului poporului Israel cu Dumnezeu. Poporul credinței din Vechiul Testament a avut

---

¹ Conferința Banat reprezintă forul administrativ al Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din România, pentru zona teritorială din vestul României și cuprinde comunitățile din județele Bihor, Arad, Hunedoara, Timiș și Caraș - Severin, cu un efectiv de 6 615 membri, având sediul în municipiul Arad.

o viziune escatologică orientată spre o împlinire în viitor; această orientare activă este dezvoltată în Noul Testament și astăzi alimentează spiritul misiunii și speranța celor ce cred în a doua venire a Domnului Isus Hristos.

Rădăcinile biblice ale misiunii. La fel ca și în domeniul trezirii, Vechiul Testament pregătește calea pentru înțelegerea misiunii din Noul Testament și împreună constituie fundamentul pentru înțelegerea istoriei întregului creștinism. David J. Bosch, confirmă afirmația lui J. Moltmann când spune: „Locul central al Torei în apocaliptica iudaică târzie este luat de persoana și de crucea lui Hristos. Locul vieții în Lege este luat de părtășia cu Hristos în călcarea pe urmele Celui crucificat. Locul autoconservării celui neprihănit față de lume este luat de misiunea celui credincios în lume”.² Biblia susține că rezultatul final al unei astfel de „*missio Dei*” este glorificarea Tatălui, Fiului și al Sfântului Duh (Matei 5,16).

Universalitatea misiunii poporului Israel este menționată pentru prima dată în dreptul părintelui Avraam, căruia i se încredințează Marea Trinitate a Vechiului Testament: „Toate popoarele pământului vor fi binecuvântate prin tine” (Geneza 12,3; NIV.). Dumnezeu i-a poruncit lui Avraam să fie o binecuvântare pentru ceilalți pentru că El îl binecuvântase pe Avraam, care devine „misionarul” pentru întreaga lume.³ În organizarea providențială a lumii, Israel este chemat să joace rolul de „lumină a neamurilor” (Isaia 49, 6), acesta fiind sensul statutului lui Israel de popor ales pentru această misiune în interesul tuturor celorlalte națiuni, astfel lucrarea lui Dumnezeu prin poporul Său devine baza mesajului misionar al Vechiului Testament.⁴ Misiunea în Vechiul Testament avea două dimensiuni: una în interiorul poporului Israel ce cuprindea educarea poporului și a generațiilor viitoare (Exodul 12, 24-27; 10,2) și una pe plan extern, preocuparea pentru celelalte popoare, deoarece mesajul divin depășea granițele Israelului.⁵ Educați de Tora, evreii aveau un sentiment acut al misiunii și al vocației lor. Ei s-au bucurat de libertatea practicării religiei lor, chiar sub guvernarea împăraților păgâni, cu toate că refuzau orice compromis cu o cultură păgână.

Trezirile conduc la reforma vieții ce se manifestă prin slujirea sacrificială transpusă în *împlinirea misiunii*, întrupată în Biserică, care schimbă societatea devenind umană și nobilă, restaurând Împărăția lui Dumnezeu pe pământ și proslăvind pe Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

---

² David J. Bosch, *Transforming Mission*, Orbis Books, New York, 1991, 35.

³ Jiri Moskala, *Misiunea în Vechiul Testament*, Vol. Mesajul, Misiunea și Unitatea, Bisericii, Editor Ángel Manuel Rodriguez, Editura Viață și Sănătate, Pantelimon, 2016, 73.

⁴ *Ibidem*, 70.

⁵ *Ibidem*, 71.

2. CONCEPTUL DE TREZIRE ȘI MISIUNE AL DR. J. EDWIN ORR.

Datorită întinderii și profunzimii lucrării sale Dr. J. Edwin Orr, este recunoscut ca un cercetător cu autoritate în domeniul trezirilor moderne. *Obiectivul principal* al cercetătorului a fost reafirmarea conceptului de trezire și relația cu misiunea (evangelizarea), pentru a reda și păstra puritatea și calitatea spirituală a trezirilor evanghelice. Dr. J. Edwin Orr consideră necesară clarificarea termenilor, astfel definește trezirea ca:

- revărsarea Duhului Sfânt asupra creștinilor ca răspuns la rugăciune, ceea ce conduce la predicarea împuternicită, convingerea profundă a păcatului și convertirea unui număr de oameni, care poate fi recunoscută prin prezența caracteristicilor din Ziua Cincizecimii.⁶

În privința relației dintre trezire și misiune, Dr. J. E. Orr observă geneza schimbării care a avut loc în dreptul semnificației cuvântului „trezire” cu accentul pus pe efortul și înțelepciunea umană în organizarea campaniilor de evangelizare publică numită „trezire”. În opinia sa, marea schimbare care a produs multă confuzie cu privire la relația trezire - reformă – misiune a fost determinată de comercialismul, senzaționalul și iresponsabilitatea pe care evangheliștii independenți din Statele Unite, au manifestat-o la începutul secolului al XX-lea și doar într-o mică măsură de impactul teologiei liberale.

În conceptul despre trezire și misiune promovat de Dr. J. Edwin Orr, cercetătorul face o distincție clară între trezire și misiune, relevând faptul că trezirea nu este evangelizare și nici o campanie de evangelizare nu este trezire, cum nici acțiunea socială nu este evangelizare. Dr. J. Edwin Orr precizează realitatea că semnele majore ale unei treziri evanghelice includ întotdeauna o reeditare a experiențelor din Faptele Apostolilor, urmată de reforma vieții creștinilor renăscuți ca dovadă a originii divine a unei astfel de treziri, finalizată cu valorificarea roadelor Duhului Sfânt în împlinirea Marii Trimiteri. Dr. J. Edwin Orr pune accentul pe revărsarea Duhului Sfânt și nu atât pe cele mai recente moduri sau idei despre activism. Răspunsul istoricului la întrebarea : „Este revărsarea Duhului Sfânt lucrarea lui Dumnezeu sau a omului?” descoperă convingerea sa că „nici denominațiunea, nici organizația, nici pastorul, nici evanghelistul nu pot organiza o revărsare a Duhului Sfânt”.⁷

---

⁶ Dr. Robert Evans, The latter ministry of Dr. J. Edwin Orr, [revivalsresearch.net/docs/p. 8-9](http://revivalsresearch.net/docs/p.8-9) (Acc. Feb.2018)

⁷ Dr. J. Edwin Orr, The Outpouring of the Spirit in Revival and Awakening and its Issue in Church Growth (Oxon) British Church Growth Association, www.HealthyChurch.co.uk, 2000, 2.

3. TREZIRE ȘI MISIUNE ÎN PIETISMUL GERMAN

După M. Luther, sucesorii lui au încercat să formuleze cât mai precis doctrinele credinței creștine așa cum le-au înțeles, deoarece au fost confrunțați cu presiuni doctrinare din exterior. În această atmosferă puternic dogmatică, esența creștinismului a ajuns să fie privită ca o serie de propuneri comandate rațional. Credința a fost în mare măsură redefinită astfel încât consta în acordul personal la aceste propuneri. Efectele războiului de treizeci de ani împreună cu confesionalismul, au fost cele două condiții care au creat mediul favorabil apariției și dezvoltării pietismului german.

Ca răspuns la tendința tot mai răspândită către o teologie dogmatică și un ritualism formal, la sfârșitul secolului al XVII-lea apare o mișcare de trezire neorganizată sub numele de „pietism”, având ca scop principal reînvierea religiei personale. Pastorul luteran *Johann Arndt* (1555 – 1621) a fost cel ce a declanșat pietismul, editând cartea „Adevăratul creștinism”, în care afirmă creștinismul ca fiind o relație personală cu Hristos, care schimbă viața. *Philipp Spener* (1635-1705) ca pastor la Frankfurt a înființat grupe de studiu, discuții, închinare și rugăciune numite „conventicule”, care au avut un succes deosebit, iar în 1675 a fost publicată lucrarea sa cu titlul *Pia Desideria* (Dorințe Sfinte), ce conține principiile fundamentale ale pietismului. Spener recomanda ca Biblia să fie studiată în case de rugăciune și să se organizeze mici întruniri pentru edificare și încurajare reciprocă, numite „collegia pietatis”. El susținea că mântuirea este doar prin credință, accepta valoarea doctrinei, însă credea că aceasta nu era un scop în sine, ci un pas pentru a cultiva o viață personală cu Hristos.⁸

Pietismul a influențat puternic, atât religia luterană, cât și societatea și cultura germană. Deoarece pietiștii credeau că idealul lor de a trăi învățăturile Domnului Hristos, însemna a dezvolta educația care contribuia la formarea caracterului. Centrul pietismului în Germania a fost Halle, unde Spener a devenit conducător al universității. Spener l-a chemat pe *August Hermann Francke* (1663-1727) să fie profesor de limba greacă și limbi orientale și a insistat ca Biblia să fie predată și studiată pe principii exegetice. Sub conducerea sa, Universitatea din Halle a devenit mai târziu un mijloc cheie al reformei pietiste în Germania, pregătind tinerii pastori luterani. În 1695 de la această universitate au pornit primii misionari luterani. *Arndt, Spener și Francke* au fost de acord cu Luther și credința luterană, că

---

⁸ Jonathan Hill, Ghid al istorie creștinismului, Editura Casa Cărții, Oradea, 2008, 326.

îndreptățirea este un dar al neprihănirii primit doar prin credință. Ei au insistat asupra îndreptățirii prin credință, înțelegând credința cea care justifică ca fiind vizibilă în viață, ca o credință personală mai degrabă decât un acord mental dat crezurilor ortodoxe.

Arndt, Spener și Francke au fost, de acord cu Luther și credința luterană cu privire la semnificația botezului ca mijloc de har care trebuie confirmat ulterior prin credință personală; din insistența lor pe o credință vie, aceștia au condus la concluzia logică, biblică și practică, că sfințirea va urma ca o dovadă a justificării. De-a lungul vieții lor, Arndt, Spener și Francke au văzut pietismul ca o mișcare de reformă în cadrul luteranismului, de revenire la dinamica spirituală între îndreptățire și sfințire prezentate de Scriptură și de Luther, pe care ei au experimentat-o în propria lor viață.

Una din cele mai semnificative, importante și valoroase roade ale pietismului german, a fost formarea bisericii cu numele de „Unitas Fratrum” sau „Uniunea frățească”, întemeiată de *Contele Nikolaus Ludwing von Zinzendorf*, care s-a născut în 26 mai 1700 la Dresda. David J. Bosch, surprinde obiectiv ceea ce era tipic gândirii contelui de Zinzendorf, anume deschiderea lui față de călăuzirea Duhului Sfânt și de a fi dispus mereu să încerci ceva inedit, de a merge spre noi provocări deschizând căi spre ceea ce urma să vină.⁹

În anul 1722, amenințările și prigonirile i-au determinat pe mulți credincioși (taboriți) din Boemia și Moravia, să-și părăsească casele și să emigreze în Germania, unde tânărul nobil, contele de Zinzendorf le-a acordat azil pe moșiile sale din Saxonia, în localitatea Berthelsdorf, unde credincioșii refugiați au înființat o așezare căreia i-au pus numele “Herrnhut” (Paza Domnului). De la Herrnhut, din camera de rugăciune s-a născut un zel misionar care a fost greu de depășit în istoria bisericii. Contele propovăduia o „religie a inimii”, în care credința și iubirea erau deasupra doctrinei. A susținut cu pasiune importanța misiunii creștine, astfel încât, în anul 1760, moravienii aveau peste 200 de misionari răspândiți în întreaga lume. Comunitatea din Herrnhut, era formată din trei grupe diferite confessionnal, dar unite organizatoric și misionar sub forma prezbiteriană: luterani, moravieni și calviniști.¹⁰

---

⁹ David J. Bosch, *Transforming Mission*, Orbis Books, New York, 1991, 254.

¹⁰ Pr. Prof. Ioan Rămureanu; Pr. Prof. Milan Șesan; Pr. Prof. Teodor Bodogae, *Istoria Bisericească Universală*, vol. II, Editura Institutului Biblic Și De Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993, 245.

Misionarii moravieni, urmând exemplul apostolilor trebuiau să aducă „cele dintâi roade” și să-i adune în „case de peregrini” sau „așezăminte de urgență”, ei aveau un sistem economic, bazat pe conviețuirea în comun în care își împărțeau bunurile și fiecare lucra pentru binele comunității. La început, primeau tot ce aveau nevoie pentru a trăi, în locul salariilor. În jurul anului 1760, același an în care a murit contele de Zinzendorf, această practică a fost abandonată în favoarea primirii plăților tradiționale. Viața spirituală se manifesta printr-un spirit de sacrificiu, rugăciune stăruitoare, studiu biblic și zel pentru câștigarea celor pierduți. Mărturisirea lor de credință a fost elaborată de August Spangenberg, teologul mișcării.

Evaluând roadele trezirii moraviene, putem remarca următoarele concluzii:

- Asemenea primilor ucenici, frații moravieni cu răbdare, efort și sacrificiu au împletit binecuvântările Golgotei cu ale Rusaliilor și au fost botezați cu Duhul Sfânt. Acest botez i-a îmbrăcat cu puterea de a sluji pentru extinderea Împărăției lui Hristos.

- Pietismul a fost una din sursele trezirii din Anglia, prin trezirea lui John Wesley, inițiatorul mișcării metodiste.

- Pietismul a deschis calea pentru misiunile internaționale, prin evanghelizarea păgânilor.

- Pietismul inițiază și dezvoltă lucrarea de pionierat în domeniul educației din perspectivă religioasă, contribuind la renașterea învățământului prin dezvoltarea unui sistem educational pe clase pentru copii și a cărților ilustrate, introduse de Comenius care nu făcea parte din acea comunitate.

- Dedicarea colectivă pentru rugăciunea continuă și slujirea Domnului care a continuat fără oprire douăzeci și patru de ore, șapte zile pe săptămână, în fiecare zi a fiecărui an timp de mai mult de o sută de ani.

- S-a publicat prima carte de imnuri protestante din Europa.¹¹ Binecunoscutul istoric german al misiunilor protestante, Dr. Warneck spune despre lucrarea fraților moravieni:

---

¹¹ John Greenfield, Putere de sus, Editura Perla Suferinței, Suceava, 2007, 57.

„Această bisericuță în 20 de ani a înființat mai multe misiuni decât întreaga Biserică Evanghelică în 200 de ani”.¹²

- Biserica luterană a primit o nouă infuzie de vigoare spirituală. Universitatea Halle a devenit un centru misionar pregătind și trimițând misionari în multe țări din Africa, America, Asia și insulele din Pacific.

Aparenta indiferență a pietiștilor față de doctrină i-a determinat pe unii însă, să adopte idealismul.¹³

Consacrarea moravienilor, ce a condus la experiența lor de o profundă spiritualitate, manifestată prin spontaneitate, naturalețe, dedicare și seriozitate, crea o atmosferă în care prezența divină lucra în mod concret, convingând de păcat, vindecând și motivând pe participanți pentru o viață de slujire dezinteresată prin misiune.

Mișcarea moraviană a avut o contribuție însemnată prin infuzia de consacrare serioasă în creștinism privind căutarea lui Dumnezeu, prin manifestări spontane, neregizate a unor daruri spirituale necesare pentru împlinirea misiunii. Prin influența sa pietismul, a pregătit terenul pentru trezirile secolului XVIII și va marca și secolul XIX, după cum remarcă istoricul J. Hill, prin „concluziile teologice ale lui Schleiermacher, ca o forță călăuzitoare în dezvoltarea teologiei reformate moderne”.¹⁴

4. MOȘTENIREA ÎNRĂDĂCINATĂ ÎN COMUNITATEA DIN HERRNHUT

Caracteristici ale pietismului moravian (Biblia, pocăința, diaconia, educația, misiunea și relația cu alte confesiuni, biserica și viața spirituală). Pietismul moravian se distinge de celelalte forme de pietism prin specificul concepției teologice a fondatorului său contele de Zinzendorf, care a pus în practică conceptul său în armonie cu structura sa interioară și cu convingerile sale religioase, formând astfel ceea ce astăzi numim moștenirea moraviană. Vom face o prezentare sumară a celor mai importante caracteristici ale pietismului moravian așa cum se regăsesc în înțelegerea și practica comunității din Herrnhut sub conducerea contelui.

---

¹² John Greenfield, Putere de sus, Editura Perla Suferinței, Suceava, 2007, 12.

¹³ Earle E. Cairns, Creștinismul de-a lungul secolelor, București Societatea Misionară Română, 1992, 376.

¹⁴ Istoria Gândirii Creștine, Johnatan Hill, Editura Casa Cărții, Oradea, 2008, 214.

1. *Biblia*. În concepția contelui, toată Scriptura era pătrunsă de puterea lui Hristos și prin El își primește sensul. Și chiar dacă accentua împreună cu luteranii centralitatea lui Hristos în Scriptură, el nu credea în inspirația verbală.¹⁵ Contele de Zinzendorf era de părere că adevărul Scripturii nu se poate susține cu dovezi științifice, ci poate fi doar iubit, iar ținta religiei este fondarea /ancorarea în Scriptură. Fondarea în Scriptură însă nu se poate face prin cunoștințe biblice memorate și nici prin dovezi externe științifice aduse la adresa Scripturii, ci prin dragostea față de Dumnezeu.

2. *Pocăința* este acceptarea conștientă a darului mântuirii. Relația dintre pocăință și sfințire este efectul lucrării Duhului Sfânt și reprezintă un întreg.

3. *Diaconia*. Baza biblică a moravienilor pentru înțelegerea și practicarea diaconiei constă în interpretarea textului din Romani 12,7-8, diferența de interpretare a acestui text¹⁶ este înțelegerea lor că, slujirea prin darurile spirituale nu este un act individual, ci decurge din viața comună în armonie cu nivelul de credință practicat în viața personală. Darurile spirituale și talentele înnăscute nu erau în prim plan, ci în centrul atenției stătea slujirea altruistă pentru toți cei care au nevoie de ajutor. Prin această înțelegere a darurilor spirituale se evidențiază influența reciprocă între individ și comunitate, cât și nivelul de complementaritate.¹⁷

4. *Educația*. În centrul atenției contelui în ce privește educația, nu erau forma sau metodele educative, ci dragostea față de Mântuitor. Această abordare nouă a educației „o pedagogie a inimii” cum o numea el, a fost revoluționară. Un al doilea aspect al educației sale a fost motivarea copilului pentru o relație personală cu Dumnezeu, deoarece Domnul Isus, este Fratele nostru mai mare atât pentru adulți cât și pentru copii.¹⁸ Ținta contelui de Zinzendorf nu a fost ca elevii să ducă o viață morală plăcută lui Dumnezeu (în sensul constrângerii din afară), ci Dumnezeu să trăiască în viața lor și din această relație să trăiască o viață plăcută lui Dumnezeu.¹⁹ Iar modelul era oferit de cadrul frățietății moraviene, în care determinarea individuală s-a putut încorpora în comunitate. Contele de Zinzendorf a unit

---

¹⁵ Wilhelm Faix, Zinzendorf. Glauben und Identität eines Querdenkers. Frag der Francke-Buchhandlung GmbH, Marburg an der Lahr, 2012, 59.

¹⁶ Wollstadt Hans-Joachim, Geordnetes Dienen in der christlichen Gemeinde. Dargestellt an der Lebensformen der Herrnhuter Brüdergemeinde in ihren Anfängen, Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1966, 130ff., 137ff. și 245.

¹⁷ Wilhelm Faix, Zinzendorf Glauben und Identität eines Querdenkers. Frag der Francke-Buchhandlung GmbH, Marburg an der Lahr, 2012, 187.

¹⁸ Ibidem, 139.

¹⁹ Rede gehalten in Genf am 29. Januar 1756 Rede an den Kinder , 109.

sentimentul (inima) cu rațiunea într-o nouă pedagogie având centrul de greutate în libertate²⁰ și nu în constrângeri.²¹ De la contele de Zinzendorf și moravieni putem învăța că, educația are cea mai mare valoare, iar talentele cât și diferențele dintre ele sunt dorite de Dumnezeu și trebuie puse în valoare.

5. *Misiunea*. Cu siguranță contele de Zinzendorf aparține misionarilor de elită chiar dacă nu a fost un misionar clasic. Metoda lui de misiune a fost originală, deoarece nu a trimis teologi și cărturari în misiune, ci oameni simpli, țărani și muncitori.²² Nu a fost nevoie de un program de misiune, programul era în sufletele misionarilor și a contelui de Zinzendorf ca lider și exemplu. Misiunea nu era metodă sau obligație, ci un răspuns la nevoile timpului său. Deoarece misiunea este a lui Dumnezeu, este vorba de procesul care are loc în inima omului și dorința de a împărtăși harul trăit alături de Dumnezeu.²³

6. *Relația cu celelalte confesiuni*. Celelalte confesiuni sunt grupe religioase cărora Duhul Sfânt le-a descoperit o parte din adevăr, ei sunt frații noștri cu care ne rugăm și studiem Biblia împreună. Pentru contele de Zinzendorf a fost mai degrabă o provocare pozitivă să cunoască și alte moduri de gândire, integrând și adaptând tot ce era mai bun pentru slava lui Dumnezeu.

7. *Biserica*. Idealul imaginii parohiale a contelui de Zinzendorf a fost biserica din Philadelphia.²⁴ Despre ea spunea că aici a întâlnit oameni care nu făceau diferențe de apartenență religioasă sau diferențe de idei personale, sau distincții asupra aparenței fizice și totuși erau legați între ei.²⁵ Pentru conte, rolul bisericii era locul în care fiecare credincios se poate dezvolta în viața de credință printr-o atitudine deschisă, de iubire frățească.²⁶

8. *Viața spirituală*. Contele de Zinzendorf a avut o imagine holistică despre om, antropologia lui nu consta doar din rațiune și emoții care sunt în opoziție, ci el vede omul ca

---

²⁰ Pentru pedagogia contelui de Zinzendorf, timpul de joacă educativă a fost un mod de educație pentru a câștiga copiii la cauza lui Hristos.

²¹ Wilhelm Faix, Familie im gesellschaftlichen Wandel. Der Beitrag des Pietismus- Eine sozialgeschichtliche Studie, Gießen, Brunnen 1997. 40-62.

²² Beyreuther Erich, Zinzendorf und die Christenheit (1732-1760) Biografie Bd.III. Marburg Verlag, der Francke-Buchhandlung 1961. 10.; Hartmut : Brüder in vielen Volker, Erlangen 1981, 34ff.

²³ Freeman Arthur, Zinzendorfs ökumenische Herzenstheologie, Basel, Friedrich Reinhard, 2000, p.87

²⁴ Hahn Hans-Christoph, Gesetlichkeit und Freiheit bei Zinzendorf. Unitas Fratrum 49/50, Herrnhut 2002, 139-156. 143.

²⁵ Beyreuther Erich, Zinzendorf und die sich allhier beisammen finden (1722-1732). Biografie, Bd.2, Marburg, Verlag der Francke-Buchhandlung, 1959, 226f.

²⁶ Wilhelm Faix, Zinzendorf Glauben und Identität eines Querdenkers. Frag der Francke-Buchhandlung GmbH, Marburg an der Lahr, 2012. 80.

întreg. Credința se exprimă în toate domeniile vieții și este o relație ce vine din adâncul sufletului și dă bucurie și siguranță.²⁷ Credința este ca dragostea, un aspect al inimii. Așa cum remarcă și Scriptura în Luca 6,45 ”... căci din prisosul inimii vorbește gura”. Pentru contele de Zinzendorf credința nu este emoție și nici rațiune, ea este un produs al inimii, a iubirii lui Hristos care se manifestă în viața noastră. Iar cine știe că este iubit de Hristos, iubește pe aproapele lui așa cum a fost iubit de Dumnezeu.

Mișcarea metodistă. După Reforma secolului al XVI-lea și după puritanismul secolului al XVII-lea, a urmat trezirea metodistă ce a avut ca rezultat înființarea Bisericii Metodiste, în anul 1729. De asemenea, E. E. Cairns precizează că „Istoricii sînt de acord că alături de Revoluția Franceză și de Revoluția Industrială, metodismul este unul din marile fenomene istorice ale secolului și unii susțin că predicile lui Wesley au salvat Anglia de o revoluție similară cu cea care a avut loc în Franța în 1789.

John Wesley (1703 – 1791) s-a născut la 17 iunie 1703 în Epworth, Lincolnshire, Anglia. În anul 1720 a intrat la Oxford primind bursă; din anul 1726 s-a aflat la Colegiul Lincoln, iar în anul 1728 a fost ordonat ca preot în Epworth.

Mișcarea metodistă a avut trei etape de dezvoltare:

1. Prima etapă a fost marcată de fondarea „Clubului Sfânt” la Oxford.
2. Cea de-a doua etapă, a fost perioada în care John Wesley a fost preot la Savannah, Georgia în America.
3. A treia etapă de dezvoltare, a început în anul 1740 la Londra, când Wesley și Whitefield au început să predice în aer liber. Acesta a fost momentul când Mișcarea metodistă s-a format.

John Wesley a fondat grupurile religioase pe care apoi le-a organizat în biserici, a înființat școli pentru predicatori laici și organizații de caritate. Metodistii, numiți astfel după modul lor de viață – *methodus vitae* – prin care se cultivă pietatea, smerenia, sinceritatea, cinstea, pocăința și o moralitate severă în toate împrejurările și actele vieții.²⁸ Sub

---

²⁷ Wilhelm Faix, Zinzendorf Glauben und Identität eines Querdenkers. Frag der Francke-Buchhandlung GmbH, Marburg an der Lahr, 2012, 97-98.

²⁸ Pr. Prof. Ioan Rămureanu; Pr. Prof. Milan Şesan; Pr. Prof. Teodor Bodogae, Istoria Bisericească Universală, vol. II, Editura Institutului Biblic Şi De Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1993, 405.

conducerea lui J. Wesley, metodiștii au devenit lideri în domeniul justiției, social, în reforma închisorilor și în mișcarea aboliționistă.

Biserica Metodistă așa după cum relatează E. E. Cairns, a acceptat o teologie arminiană după despărțirea lui Wesley de Whitefield, însă doctrina pe care pune accent Wesley, era justificarea prin credință printr-o experiență instantanee de regenerare și pe doctrina perfecțiunii creștine sau a iubirii perfecte. John Wesley a avut un curaj și o capacitate de organizare deosebit de mare; în organizarea Bisericii Metodiste, Wesley a promovat armonia între Lege și Evanghelie. Ca organizare, Biserica este împărțită în diviziuni, o grupă este formată din 12 persoane, dintre care o persoană este conducătorul grupei care vizitează fiecare membru al grupei sale cel puțin o dată pe săptămână.²⁹

Ca toți reformatorii, John Wesley inițiatorul mișcării de reformă din secolul al XVIII-lea, dorea să reformeze Biserica Anglicană din interior, însă pentru această lucrare nu a sosit timpul atunci și astfel s-a produs despărțirea și a luat naștere mișcarea metodistă.³⁰ Un secol mai târziu, în mod similar, a fost dezvoltată o altă biserică, a cărei învățătură se bazează pe teologia lui Wesley.

Întâlnirea dintre contele N. Ludwing von Zinzendorf și John Wesley - moștenirea pietistă în metodism. În anul 1735, John Wesley și fratele său Charles Wesley trimiși ca misionari de Biserica Anglicană, călătoreau pe același vapor cu un grup de imigranți moravieni; în mijlocul unei furtuni John Wesley a observat seriozitatea comportamentului lor, smerenia lor exemplară, blândețea, curajul și credința lor neclintită, care l-au impresionat. Experiența lui J. Wesley cu moravienii de pe vapor, apoi cercetarea interioară cu privire la nașterea din nou determinată de episcopul Spangenberg, au lăsat o impresie durabilă care a influențat învățătura și comportamentul lui pe parcusul întregii vieți.³¹

Contele de Zinzendorf a avut o influență permanentă asupra lui Wesley atât înaintea convertirii sale din anul 1738, cât și după aceea.³² Această influență este vizibilă în

---

²⁹ Ispán Ildikó, Teologie în tradiția lui John Wesley, sau doctrine comune în biserica metodistă și biserica adventistă, Lucrare de licență la disciplina istoria bisericii, Prof.coord. Lukács Olga, Cluj-Napoca, 2008, 23.

³⁰ Ispán Ildikó, Teologie în tradiția lui John Wesley, sau doctrine comune în biserica metodistă și biserica adventistă, Lucrare de licență la disciplina istoria bisericii, Prof. coord. Lukács Olga, Cluj-Napoca, 2008, 25.

³¹ John Greenfield, Putere de sus, Editura Perla Suferinței, Suceava, 2007, 26.

³² Wesley a acceptat influențele din partea lui P. Böhler, Spangenberg și alți Herrnhuteri în formarea spiritualității lui. (Clifford W. Towlson, Moravian and Methodist, London, 1957, 183).

comentariul lui Wesley despre disciplină, pe care l-a scris după vizita lui la Herrnhut, cât și în comentariile sale făcute în jurnalul său, precum și în corespondența scrisă neexpediată.³³ Temele care l-au influențat pe Wesley cel mai mult au fost relația personală cu Dumnezeu și religia inimii precum și "ecclesiola in ecclesia". Teologia inimii a fost cea mai mare influență a contelui de Zinzendorf asupra lui Wesley care a condus la convertirea lui din anul 1738. În comparație cu contele de Zinzendorf, pentru Wesley "ecclesiola in ecclesia"³⁴ reprezenta locul pregătirii pentru misiune și nu doar un cadru de pregătire sau exercițiu pentru a ajunge la sfințenie. Privind organizarea unei grupe mici, ca pe un sistem care a ridicat și a clădit Biserica Metodistă, putem recunoaște dimensiunea influenței exercitate de conte asupra lui Wesley.

Alte influențe se regăsesc în pietate, în rugăciunea liberă, atenționare și mărturie, în organizarea internă, împărțirea în clase³⁵ și grupe precum și în organizarea practică a lucrării: cea mai mare parte au preluat-o pastorii laici, iar specific societății de atunci, se ofereau femeilor funcții în conducerea și organizarea grupelor mici cu scopul educației copiilor (numită și slujirea femeii).³⁶ Imnurile contelui de Zinzendorf au exercitat o mare influență asupra lui Wesley care au marcat genul de muzică de imnuri de laudă a Bisericii Metodiste. În consecință, Biserica Metodistă a folosit cu mai mult zel practica imnurilor decât frații moravieni de la care au preluat-o. Această inovație muzicală a avut atât în Biserica Metodistă cât și în Biserica Moraviană un impact stabilizator și în același timp a constituit un impuls pentru dezvoltarea misiunii.³⁷

În domeniul educației, amprenta contelui de Zinzendorf este vizibilă prin sistemul de educație bazat pe conceptul lui Comenius.³⁸ Influența moravienilor a fost atât de mare, încât

---

³³ Journal, II. 496 cit. in Clifford W. Towlson, *Moravian and Methodist*, London, 1957, 183 și scrisoarea adresată lui Thomas Church; Letters II. 181 cit. Ibidem, 183.

³⁴ De la tatăl său și de la Jakob Böhme, Wesley a preluat "ecclesiola in ecclesia" ca părtășie. Dar după vizita lui la Herrnhut și sub influența contelui de Zinzendorf s-a convins de importanța acesteia.

³⁵ Clasele au avut 12 membri și erau conduse de un lider spiritual cu experiență. (Martin Brecht & Klaus Deppermann, *Der Pietismus im achtzehnten Jahrhundert*, Bd. 2, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1995, 636-637.

³⁶ Martin Brecht & Klaus Deppermann, *Der Pietismus im achtzehnten Jahrhundert*, Bd. 2, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1995, 636.

³⁷ Ibidem, 209.

³⁸ Philip B. Cliff, *The Rise and Development of the Sunday School Movement in England 1780-1980*, National Christian Education Council, 1986, 28-32.

metodiștii au preluat curriculumul contelui de Zinzendorf folosindu-l în școala Kingswood a lui Wesley.³⁹

Au fost și domenii în care John Wesley nu a fost influențat de moravieni, dintre care putem aminti ziua de închinare, care la frații moravi avea o însemnătate diferită de cea a metodiștilor. Astfel, surse istorice relevă faptul că episcopul A. G. Spangenberg afirmă că în anul 1738 contele de Zinzendorf a scris despre păstrarea Sabatului, că s-au angajat să păstreze Sabatul pentru odihnă de mai mulți ani și duminica pentru proclamarea Evangheliei. Episcopul A. G. Spangenberg dă câteva dintre motivele contelui Zinzendorf pentru păstrarea sfântă a zilei a șaptea: „Pe de o parte, a crezut că a șaptea zi a fost sfințită și pusă deoparte ca o odihnă imediat după creație; de altă parte și în principal, deoarece ochii lui au fost îndreptați spre odihna Mântuitorului nostru Isus Hristos în mormânt în a șaptea zi”.⁴⁰

Însă cea mai mare deosebire între contele de Zinzendorf și Wesley constă în activitatea diaconiei, care reprezintă în același timp și o punte de legătură în influența celor doi lideri.⁴¹ Contele de Zinzendorf urmărea în consolidarea bisericii o formă de diaconie în care fiecare membru trebuia respectat, ajutat și îngrijit într-o manieră benefică lui. În contrast cu acest concept John Wesley depășea granița bisericii și atrăgea atenția societății prin fapte caritabile, văzând în diaconie o șansă pentru misiune.⁴² Wesley proclama ideea harului universal care îl avantaja să treacă peste problemele etnice și locale și să propovăduiască iubirea universală a lui Dumnezeu.

Wesley a învățat de la contele de Zinzendorf organizarea și metoda pentru diaconie, în timp ce moravienii au învățat de la Wesley consolidarea imnurilor de laudă în cadrul serviciului divin și au primit impulsuri practice și dogmatice. Wesley a format o biserică cu „o credință având o formă activă” în comparație cu contele de Zinzendorf care a format o biserică cu „o credință având o formă pasivă”. Expresia credinței active este vizibilă în activitatea caritabilă, iar forma pasivă a credinței în activitatea interioară a credinței și a

---

³⁹ Această școală nu a permis joaca copiilor.

⁴⁰ Edwardson Christian, *Facts of Faith*, Southern Publishing Association, Nashville, Tennessee, 1943, 150, 3-5.

⁴¹ Inkap Park, *Theologie und Praxis der Diakonie im Lebenswerk von John Wesley in Beziehung zum Werk Nikolaus Ludwig von Zinzendorf - ihre Bedeutung für den diakonischen Aufbau der Korean Methodist Church (KMC)*, Heidelberg, 2013, 178.

⁴² *Ibidem*, 180.

dragostei lui Dumnezeu ce acționează la caracterul lui. Personalitatea și biografia⁴³ celor doi lideri au fost foarte diferite, fapt care explică accentele subliniate în viața și teologia lor.

Mișcarea Adventă. William Miller (1782 – 1849) s-a născut 15 februarie 1782, la Pittsfield Low Hampton, SUA, a fost căpitan în războiul din 1812, s-a convertit de la deism la creștinism în anul 1816 alăturându-se Bisericii Baptiste și a început să cerceteze Scripturile pentru a cunoaște adevărul. În anul 1828, el a simțit un „apel” interior pentru a prezenta lumii descoperirile sale și după ani de zile de studiu al Bibliei, W. Miller a început să predice în anul 1831 că lumea se va termina „în jurul anului 1843”. Mesajul lui s-a bazat pe pasajul din cartea lui Daniel 8: 13-14, „Până vor trece 2300 de zile, atunci va fi curățit sanctuarul”. Curățirea sanctuarului pentru Miller, însemna curățirea pământului prin foc, adică sfârșitul acestei lumi. El a publicat o broșură în anul 1833 și o carte de prelegeri în 1836, iar publicațiile principale ale mișcării millerite erau revistele *Semnele Timpului* și *Strigătul de la miezul nopții*.

La fel ca și apariția mișcării metodiste care a pregătit terenul pentru alte treziri, mișcarea millerită a contribuit la apariția unei noi mișcări mondiale numită mișcarea adventistă.

Moștenirea doctrinară primită de la metodism se concretizează în anumite elemente doctrinare care la începutul mișcării advente au contribuit la formarea doctrinei adventiste :

- Biblia este Cuvântul scris a lui Dumnezeu transmis prin inspirație divină prin care Dumnezeu descoperă voia Sa oamenilor. Biblia este singura normă de credință și viațuire creștină după care orice învățătură și experiență trebuie să fie verificată.⁴⁴

- Pocăința este o schimbare radicală în atitudine față de Dumnezeu și păcat culminând cu experiența nașterii din nou sau convertirea. În Domnul Hristos păcătosul întors este iertat și declarat neprihănit prin meritele Sale și adevărata pocăință și îndreptățire duc la sfințire. Îndreptățirea este ceea ce face Dumnezeu pentru noi, iar sfințirea este ceea ce face Dumnezeu în noi.⁴⁵

---

⁴³ Wilhelm Faix, *Zinzendorf – Glaube und Identität eines Querdenkers*, Francke-Buchhandlung, Marburg an der Lahn, 2012, 15 ff.

⁴⁴ Gerald A. Klingbeil, *Repere biblice*, Ed. a 2-a, Editura Viață și Sănătate, Pantelimon, 2013, 16.

⁴⁵ *Advenștii de ziua a șaptea cred... O expunere biblică a celor 27 de puncte fundamentale de doctrină*, Casa de editură „Cuvântul Evangheliei”, București, 1993, 192; 195.

- Diaconia este prezentă încă din timpurile biblice ca poruncă la evrei în relația cu semenii și apare ca slujbă în Noul Testament, cu cerințe morale și spirituale pentru cei care sunt chemați ca diaconi (diaconese) prin punerea mâinilor. Diaconia are două sfere de activitate, una în interior și alta în exteriorul bisericii.⁴⁶

- Educația adevărată urmărește dezvoltarea armonioasă holistică; scopul principal al educației este îndreptarea gândirii spre revelația divină, Dumnezeu fiind izvorul oricărei adevărate cunoștințe. Primul loc în educație este dedicat Bibliei pentru a ajunge să cunoaștem pe Dumnezeu, Creatorul și pe Isus Hristos, Mântuitorul. Ținta adevăratei educații este de a ajunge asemenea lui Dumnezeu.⁴⁷

- Misiunea bisericii se bazează pe Marea Trimitere adresată tuturor celor care cred cu adevărat în Domnul Hristos, ce formează biserica universală. În zilele sfârșitului o rămășiță este chemată să proclame cele trei solii îngerești din Apocalipsa 14, ce are ca efect o lucrare de pocăință și reformă pe pământ. Fiecare credincios este chemat să participe personal la această lucrare mondială de mărturisire.⁴⁸

- În relația cu alte confesiuni recunoaștem că adevărata religie este bazată pe conștiință și convingere; adventiștii de ziua a șaptea au un respect deosebit față de frații și surorile creștine din alte comunități angajate în câștigarea sufletelor pentru Hristos. În relațiile bisericii cu alte biserici trebuie să predomină spiritul de amabilitate, deschiderea și corectitudinea⁴⁹.

- Biserica este comunitatea credincioșilor care mărturisesc pe Isus Hristos ca Domn și Mântuitor, care se adună pentru comuniune și rugăciune, pentru a învăța Cuvântul, pentru celebrarea Sfintei Cîine, pentru slujirea societății și proclamarea Evangheliei. Biserica este prezentată în Biblie ca o instituție divină numită Biserica lui Dumnezeu al cărui conducător este Domnul Isus Hristos. Biserica este un loc unde talentele se

---

⁴⁶ Adventiștii de ziua a șaptea cred...O expunere biblică a celor 27 de puncte fundamentale de doctrină, Casa de editură „Cuvântul Evangheliei”, București, 1993, 234.

⁴⁷ E. G. White, Educație, Viața și Sănătate, București, 2001, 12.

⁴⁸ Adventiștii de ziua a șaptea cred...O expunere biblică a celor 27 de puncte fundamentale de doctrină, Casa de editură „Cuvântul Evangheliei”, București, 1993, 238.

⁴⁹ Daniela I. Bordeianu, Erika Androne, Nelu Burcea, Manual pentru liderul departamentului Libertatea religioasă, Editura Viață și Sănătate, Pamtelimon, 2013, 11.

dezvoltă, un loc ce implică respect și responsabilitate, organizată pentru slujire cu scopul de a împlini planul divin de a proslăvi Numele Său cel Sfânt.⁵⁰

- Viața spirituală este necesară pentru a fi un popor evlavios care gândește, simte și acționează în armonie cu principiile cerului. Pentru ca Duhul Sfânt să refacă în noi caracterul Domnului Hristos, este necesar să ne angajăm doar în acele lucruri care vor produce în viața noastră aceeași curăție, sănătate și bucurie manifestate în viața Mântuitorului. O viață schimbată este un răspuns la mântuirea prin Hristos, o viețuire sfântă este supunerea zilnică a voinței noastre sub stăpânirea Domnului Isus Hristos și o conformare zilnică cu învățăturile Sale revelate prin studiul Bibliei cu rugăciune. O viață evlavioasă înseamnă a trăi cu gândul lui Hristos, slujind ca un exemplu pentru slava și lauda lui Dumnezeu.⁵¹

Moștenirea metodistă în adventism, este foarte bogată, adventiștii au preluat de la metodiști, cu mici deosebiri, forma de organizare, concepte teologice, practici eclesiastice și chiar și spiritul, preluând ca la o stafetă, mandatul de a duce Evanghelia mai departe „până la marginile pământului.” Moștenirea metodistă din perspectivă teologică, cuprinde elemente ce se referă la metodologia teologică adventistă, trinitarianismul, autoritatea biblică și organizarea bisericii care au un caracter formativ pentru nucleul de bază al teologiei adventiste. Spiritul de armonie și echilibru a lui John Wesley preluat în adventism, determină menținerea unei sinteze echilibrate a legii și harului, a justificării și sfințirii, a credinței și faptelor, toate acestea au condus la afirmarea uneia dintre contribuțiile distincte ale adventismului în domeniul eshatologiei : „Judecata pre-adventă, investigativă”.

Transmiterea moștenirii metodiste, descoperă modul în care Dumnezeu aduce la lumină prin trezirile religioase, adevărurile necesare pentru pregătirea poporului Său în vederea marelui eveniment al celui de-al doilea advent. Urmele moștenirii pietismului moravian în metodism și mai departe în adventismul practicat în vestul țării noastre, vor fi prezentate și analizate în cadrul capitolului următor.

---

⁵⁰ Adventiștii de ziua a șaptea cred...O expunere biblică a celor 27 de puncte fundamentale de doctrină, Casa de ditoră „Cuvântul Evangheliei”, București, 1993, 227.

⁵¹ Adventiștii de ziua a șaptea cred...O expunere biblică a celor 27 de puncte fundamentale de doctrină, Casa de ditoră „Cuvântul Evangheliei”, București, 1993, 426, 443.

5. URMELE PIETISMULUI MORAVIAN ÎN BISERICA ADVENTISTĂ DE ZIU A ȘAPTEA DIN CONFERINȚA BANAT⁵²

Studiul empiric efectuat urmărește existența unei legături teologice și practice între orientarea pietistă a contelui de Zinzendorf și concepția teologică a membrilor Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din Conferința Banat. Acest studiu are un caracter explorativ atât din punct de vedere teoretic cât și cantitativ. Prin analiza valorilor de frecvență precum și anumitor indicii relevante dobândite prin funcția crosstab studiul prezintă un grad de relevanță semnificativ în atingerea obiectivului.

Conform unei analize teoretice a punctelor teologice de bază susținute de contele de Zinzendorf au fost extrase variabile relevante precum Biblia, pocăința, diaconia, educația, misiunea, relația cu alte confesiuni, biserica și viața spirituală. Fiecare dintre aceste variabile a fost operaționalizată sub formă de două întrebări, astfel încât chestionarul utilizat conține în total 16 întrebări alături de datele socio-demografice. Fiecare întrebare are patru posibilități de răspunsuri dintre care unul sau două corespund concepției lui Zinzendorf. Numărul total al chestionarelor completate a fost de 373 exemplare, cifră care corespunde unui nivel suficient de reprezentativitate în contextul acestei cercetări.

Analiza rezultatelor studiului oferă indicii care confirmă moștenirea teoretică și practică preluată de la contele de Zinzendorf în cadrul bisericii adventiste. Valorile ce depășesc 70-75% sunt considerate ca un posibil indiciu de confirmare al influenței pietismului lui Zinzendorf. Aceasta este vizibilă în special în următoarele variabile: înțelegerea Bibliei și a rolului acesteia, în rolul diaconiei și al bisericii în viața creștinului, în înțelegerea relației dintre convertire și sfințire, a atitudinii față de ceilalți creștini precum și în ceea ce privește desemnarea unui misionar.

Ținând cont de diferența între o opinie teoretică și aplicarea acesteia pe plan practic se constată în metoda educativă cât și referitor la însemnătatea misiunii că opinia majorității adventiste implicate în studiu corespunde parțial perspectivei moraviene. De asemenea, există și variabile unde rezultatul prezintă o tendință convingătoare (sub 70%) ca de exemplu în definirea pocăinței, continuitatea bisericii, în relația între rațiune și sentimente, precum și în conținutul emoțional al vieții spirituale, fapt care necesită aprofundare. Se constată astfel că,

---

⁵² Conferința Banat reprezintă forul administrativ al Bisericii Adventiste de Ziua a Șaptea din România, pentru zona teritorială din vestul României și cuprinde comunitățile din județele Bihor, Arad, Hunedoara, Timișoara și Caraș - Severin, cu un efectiv de 6 615 membri, având sediul în Arad.

un studiu ulterior impune necesitatea unei operaționalizări mai exacte a terminologiei și a aspectelor esențiale caracteristice contelui de Zinzendorf.

6. SUMAR ȘI PERSPECTIVE FINALE

Putem reafirma că studiul trezirilor deschide accesul către comorile ascunse ale mișcărilor de reînvioreare spirituală din timpurile biblice până în zilele noastre. Cercetând trezirile și felul în care s-a desfășurat istoria creștinismului, devine mai relevant modul în care divinitatea este prezentă, conducând prin Duhul Sfânt derularea și împlinirea planului divin în istoria omenirii.

Analizând reformele din Vechiul Testament s-a observat că ele au avut loc în contextul „vechiului legământ”, iar în Noul Testament ele s-au desfășurat în baza „noului legământ”, însă în ambele contexte succesiunea evenimentelor a avut același curs: trezire – reformă – misiune. În acest demers ne-am concentrat atenția asupra acelor treziri, care au avut loc în contextul apropiat mișcărilor ce constituiau obiectul principal al lucrării de cercetare: mișcarea pietistă, metodistă și adventistă. Observând evoluția trezirilor din istoria creștinismului se constată că au urmat același model, contribuind la schimbarea și dezvoltarea societății, la extinderea creștinismului în teritorii noi și implicit la proslăvirea Numelui lui Dumnezeu și la restrângerea influențelor malefice.

Dr. James Edwin Orr, reafirmând conceptele biblice, redând și păstrând puritatea și calitatea spirituală a trezirilor evanghelice a pus la dispoziție aceste concepte, prin care am putut să explorăm mișcările pietismului german, iar mai apoi a pietismului moravian, a mișcării metodiste și în final a mișcării adventiste.

Cercetarea a scos la lumină caracteristici comune în teologia mișcărilor de reformă și în practica vieții lor de credință, oferind posibilitatea de a face conexiuni care indică anumite tendințe cum ar fi: faptul că atunci când se ridică oameni credincioși care se întorc la Biblie ca să reafirme învățăturile ei, dorind să reformeze poporul, se trezește opoziția care exercită presiune și inevitabil se naște o nouă mișcare. Această nouă mișcare pornește la drum cu moștenirea primită în biserica de bază, o reafirmă eliminând acele caracteristici care au oprit progresul spiritual, îndreptându-se spre Biblie și spre viața practică a primilor ucenici.

Studiul reafirmă adevărul că, trezirea aduce reînvierea și reforma vieții spirituale, reînnoirea închinării în biserică, o reafirmare a teologiei și o vizibilă influență a bisericii în societate. Trezirile religioase au dat naștere la mișcări, care prin influența lor au pregătit terenul pentru o nouă trezire ce a adus la existență o nouă mișcare formând astfel un ciclu prin care adevărul este revelat și actualizat, înviind și pregătind Biserica creștină pentru a-și împlini mandatul încredințat ei de Mântuitorul. Această realitate este confirmată în urma cercetării și reafirmă unul din aspectele enunțate în cadrul introducerii cu privire la relevanța temei, confirmă conceptul reformei deschise, evidențiind continuitatea reformei.

Comparând caracteristicile mișcării metodiste cu caracteristicile mișcării pietiste moraviene se observă de la distanță asemănări care ne conduc la anumite interogații și la unele ipoteze. Aceeași observație este valabilă și în relația dintre mișcarea metodistă și mișcarea adventistă. Astfel, conexiunile succesive dintre mișcarea pietistă cu mișcarea metodistă și mișcarea adventistă ne oferă o revelație a adevărilor biblice într-o succesiune temporală determinată de trezirile religioase. Întrebarea ridicată la începutul prezentei lucrări cu privire la moștenirea moraviană prezentă în adventism, își găsește răspunsul în rezultatul unei cercetări empirice pe teren care explorează un grup de credincioși adventiști pentru a observa procentul în care caracteristicile moștenirii pietismului moravian se regăsesc în concepția și viața credincioșilor adventiști. Rezultatele studiului indică prezența urmelor pietiste moraviene ceea ce satisface cerințele acestei cercetări, cu mențiunea că pentru o atestare științifică este necesară o cercetare mai laborioasă cu instrumente mai precise.

Studiul empiric realizat pe teren oferă posibilitatea de a stabili noi ipoteze legate de originea și evoluția Bisericii Adventiste precum și afirmații legate de impactul acesteia în contextul socio-istoric. Această abordare creează contextul unei analize mai profunde a dezvoltării teologic-dogmatice precum și a acestei moștenirii preluate atât în mod conștient, cât și pe cale de socializare religioasă. Această perspectivă sociologică asupra istoriei bisericești poate contribui la o mai bună înțelegere a identității adventiste, cât și la o mai bună înțelegere reciprocă între confesiuni, pregătind terenul pentru o nouă redeșteptare.

Cercetarea realizată a satisfăcut pe deplin spiritul explorativ și dorința de cunoaștere, deschizând noi direcții de cercetare și aducând deosebita satisfacție a unei lucrări și a unei datorii împlinite, pentru care aducem mulțumirile noastre Bunului Dumnezeu, neobosiților mentori și distinsului profesor coordonator.

BIBLIOGRAFIE

- BEYREUTHER, Erich: *Zinzendorf und die Christenheit (1732-1760)* Biografie Bd.III. Marburg Verlag, der Francke-Buchhandlung 1961.
- BIBLIA *Fidelă*, ediția a II a, Cluj-Napoca, 2010.
- BOSCH, David J.: *Transforming Mission*. Orbis Books, New York, 1991.
- BRECHT, Martin & Klaus Deppermann (Eds.): *Der Pietismus im achtzehnten Jahrhundert*, Bd. 2, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1995.
- CAIRNS, Earle E.: *Creștinismul de-a lungul secolelor*. București, Societatea Misionară Română, 1992.
- CLIFF, Philip B. : *The Rise and Development of the Sunday School Movement in England 1780-1980*, National Christian Education Council, 1986.
- EDWARDSON, Christian: *Facts of Faith*, Southern Publishing Association, Nashville, Tennessee, 1943.
- FREEMAN, Arthur: *Zinzendorfs ökumenische Herzenstheologie*, Basel, Friedrich Reinhard, 2000.
- GREENFIELD, John: *Putere de sus*, Editura Perla Suferinței, Suceava, 2007.
- HILL, Jonathan: *Istoria Gândirii Creștine*, Editura Casa Cărții, Oradea, 2007.
- HILL, Jonathan: *Ghid al istoriei creștinismului*, Editura Casa Cărții, Oradea, 2008,
- INKAP, Park: *Theologie und Praxis der Diakonie im Lebenswerk von John Wesley in Beziehung zum Werk Nikolaus Ludwig von Zinzendorf - ihre Bedeutung für den diakonischen Aufbau der Korean Methodist Church (KMC)*, Heidelberg, 2013.

ISPÁN, Ildikó: *Teologie în tradiția lui John Wesley, sau doctrine comune în biserica metodistă și biserica adventistă*, *Lucrare de licență la disciplina istoria bisericii*, Prof. coord. Lukács Olga, Cluj-Napoca, 2008.

KLINGBEIL, Gerald A.: *Repere biblice*, ediția a 2-a, Editura Viață și Sănătate, Pantelimon, 2013.

MOLNAR, J.: *Identitate reformată în Transilvania în era globalizării*, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Reformata Transylvanica*, XLVIII. 2003/2. (5–6.)

ORR J. EDWIN: *The Outpouring of the Spirit in Revival and Awakening and its Issue in Church Growth* (Oxon) British Church Growth Association, www.HealthyChurch.co.uk, 2000.

RĂMUREANU, I., Milan Șesan și Teodor Bodogae: *Istoria Bisericească Universală*, vol.II, Ed. Institutului Biblic Și De Misiune al B.O.R., 1993.

TOWLSON, Clifford W. : *Moravian and Methodist*, London, 1957.

WILHELM, Faix: *Familie im gesellschaftlichen Wandel. Der Beitrag des Pietismus- Eine sozialgeschichtliche Studie*, Gießen, Brunnen 1997.

WILHELM, Faix: *Zinzendorf. Glauben und Identität eines Querdenkers*. Francke-Buchhandlung GmbH, Marburg an der Lahr, 2012.

WHITE, E. G. : *Educație, Viața și Sănătate*, București, 2001.

ALTE LUCRĂRI:

Advenștii de ziua a șaptea cred...O expunere biblică a celor 27 de puncte fundamentale de doctrină, Casa de editură „Cuvântul Evangheliei”, București, 1993.

EVANS ROBERT: *The latter ministry of Dr. J. Edwin Orr*, [revivalsresearch.net/docs/p. 8-9](http://revivalsresearch.net/docs/p.8-9)

(Acc. Feb.2018)

